

שלושה שבועות בחוף-הירוק

סיכום הכנתו וביצועו של קורס לרפתנים ותיקים, שנערך בחוף הירוק
בימים 18 במאי — 6 ביוני 1975.

הקדמה

לכאורה מה פשוט מזה? לזמן את האנשים, לזמן את המרצים, והרי לך קורס. למעשה — זוהי מעורבות של עשרות גופים, מוסדות, ועדות ואנשים שונים ורבים — וכל אחד תורם את תרומתו להצלחה.

להלן סיפורו של קורס מוצלח — המוקדש לאלה שהשתתפו בקורס — כדי שיזכרו, ולא לה שלא השתתפו — כדי שיצטערו. הוא מוקדש גם לכל אלה המתכננים לקיים קורסים בעתיד, כדי שידעו מה עומד בפניהם, ולכל אלה שעזרו בתכנון הקורס וביצועו — בצירוף הערכה ותודה.

הרקע לקורס ותכנונו

בסיכומי של סקר על ההשכלה המקצועית של עובדי הרפת, שנערך על-ידי המחלקה לבקר בדצמבר 1974, נמצא, שיותר מ-40 אחוז מהעובדים הקבועים ברפת לא עברו השתלמויות עיוניות כלשהן וכרבע מרכזי הענף בפועל לא עברו השתלמויות מקצועיות יסודיות. כתוצאה מהסקר הוחלט לקיים קורס לרפתנים ותיקים, העובדים ברפת חמש שנים ויותר.

בדיון במסגרת המחלקה לבקר של ש.ה.מ., שהתקיים ב-3.3.75, נקבעו:

(א) מטרות הקורס;

(ב) מסגרת לתכנית הקורס.

ואלה מטרות הקורס כפי שהוגדרו:

א. לאפשר לרפתנים העובדים בענף שנים רבות (5 שנים ויותר) לרענן את הידיעות שהשיגו בקורסים קודמים ותוך כדי העבודה המעשית;

ב. למסור בצורה מסודרת ומעודכנת על חידושים וידע חדש שהצטברו בשנים האחרונות;

ג. ללמוד בצורה יסודית ומעמיקה נושא מקצועי אחד במסגרת צוות מצומצם, המונחה על-ידי בעל מקצוע;

ד. לגבש מבחינה חברתית את חבר העובדים הוותיקים הנושאים בעול הענף.

וזו תכנית הקורס כפי שהוצעה:

א. הרצאות בנושאי הזנה, רביה והשבחה, גידול יונקים, עגלות ופיטום, חליבה, ציוד ומבנים, כלכלה וניהול — כ-60 שעות;

ב. עבודת צוותים, סיורים, דיונים, סימפוזיונים ונושאים כלכליים — 45 שעות;

ג. פעולות ערב — 10 שעות.

סה"כ הוצעו כ-115 שעות לימוד (38 שעות בשבוע).

מדרשת רופין נראתה לנו כמקום המתאים ביותר לקיום הקורס.

ההכנות

א. זימון ראשון נשלח ב-19.3 לכל המשקים המגדלים בקר לחלב, לרכיז הרפתות של בתי הספר החקלאיים, לאגף לחינוך התישבותי ולמדריכי הבקר. כללנו בזימון גם הודעה על פגישה מוקדמת של המשתתפים כשבוע לפני התחלת הקורס.

ב. פנינו למדרשת רופין בדבר האפשרות לקיים את הקורס אצלם. כיון שנענינו בשלילה נקבע שהקורס יתקיים בחוף הירוק בימים 18 במאי — 6 ביוני.

ג. פנינו לאגף להדרכה לפעול לשחרורם של מדריכים אזוריים אחדים כמנחים לצוותים המקצועיים ולשחרורו של צבי גוימן, מלשכת ההדרכה בחדרה, כרכז ארגוני-טכני של הקורס. רובם שוחררו לתפקיד, ולא לה שלא שוחררו — חיפשנו מחליפים.

תכנית הקורס (3 שבועות) הודפסה וחולקה למשתתפים מראש — התכנית גם בוצעה (כמ"עט) במלואה.
לפי בקשת המשתתפים סיימנו מוקדם בימי שלישי והתחלנו קצת יותר מאוחר בימי רביעי בשבוע כדי לאפשר נסיעה הביתה.

א. ההרצאות שניתנו בקורס

נושאים הקשורים להזנת בקר (כולל השתתפות ביום עיון ארצי להזנה בזבל עופות במד-	
רשת רופין	23 שעות
גידול בני-בקר, עגלות ופיטום עגלים	13 שעות
פוריות, רבייה והשבחה	15 שעות
מבנים וציוד, כלכלה וניהול	16 שעות
נושאים כלליים	6 שעות
סה"כ	73 שעות

ב. פעולות ערב

שלא כמו בקורסים אחרים תיכננו, הודענו מראש למשתתפים וביצענו שורה של פעולות והרצאות בערבים. בדרך כלל היו אלה פעולות יותר קלות, שלא דרשו ריכוז מירבי, או הרצאות שהמרצים לא יכלו להתפנות אליהן במועד אחר.

פעולות הערב שהתקיימו היו כדלקמן:

1. פגישה עם סמי ריין, מזכיר התאחדות מגדלי בקר;
2. רשמים על גידול בקר באירופה וארה"ב (2 ערבים) — עופר קרול ואלי סמסון;
3. הרצאה על המחשב כמסייע למשק הרפת — מיכאל גיל;
4. מבנים וממשק — מרדכי מלען;
5. עבודת הטיפוח של אגודת און — משה היימן.

נראה לי, שיש הצדקה מלאה לנצל חלק מן הערבים לפעולות שונות, קלות יותר, הקשורות לנושא הקורס.

ד. פנינו בהקדם למרצים, כדי לתאם את נושא הרצאתם ומועדה. רובם נענו בחיוב לבקשתנו; אולם אחדים לא יכלו, או לא רצו, מסיבות שונות להרצות בפני משתתפי הקורס.

ה. פנינו למנחים אפשריים עבור הצוותים המקצועיים ללימוד עצמי וביקשנו מהם להכין את הנושא שלהם, אף כי עדיין לא היה וודאי קיומם של כל הצוותים.

הפגישה המוקדמת של משתתפי הקורס

הפגישה התקיימה ב-8 במאי בבית, "בני-ברית" בתל-אביב בהשתתפו 15 מהמשתתפים המיועדים. המטרה הייתה לספק למשתתפים מידע על תכנית הקורס, על עבודת הצוותים ועל ענינים טכניים וארגוניים שונים, ולשמוע מפהם הערות והצעות לשינויים ותוספות לתכנית.

בתכנון הסופי אכן התחשבנו במשאלות המשתתפים והכנסנו שינויים בתכנית הקורס. כמו-כן נעשתה כבר חלוקה ראשונית לצוותים.

לפי הערכתי — פגישה מוקדמת של משתתפים תורמת להצלחת הקורס בגלל האפשרות לדיון מוקדם על התכנית ולהיכרות הדדית מוקדמת.

לאחר פגישת המשתתפים הוצאנו זימון נוסף, שנשלח גם הוא לכל משקי הרפת ובתי הספר החקלאיים.

הקורס

ביום פתיחת הקורס הגיעו 19 משתתפים, שהשתכנו — שלושה בחדר — בחדרי המלון. בימים הראשונים היה חדר ההרצאות בצריף ללא שולחנות (רק עם כסאות בעלי משענת לכתיבה), אולם לאחר זמן קצר עברנו לבנין המצויד בשולחנות ובמיוזג אוויר. מקרן שיקור פיות ומטול-שקפים הובאו מהמחלקה להמחשה בת"א.

צבי גוימן קיבל על עצמו את הריכוז הטכני-ארגוני של הקורס ושהה שם במשך מרבית הזמן.

ג. סיור מקצועי

הסיור כלל ביקורים במשק קיבוצי ובמשק מושבי ברמת-הגולן (כפר חרוב וגבעת יואב), כדי להתרשם מתכנון ובניה של רפתות חדשות ומפרות צעירות שטופחו וגולדו בקנדה, את מכוני החליבה החדש והרפת בקיבוץ מרחביה ואת מערך הרפתות החדש בגבעת-חיים איחוד. סיור מקצועי מתוכנן ומבוצע היטב הוא חלק חיוני בכל קורס — ולוא הקצר ביותר. הסיור תרם הן לגיבוש הצוות והן ללימוד מקצועי ממראה עיניים.

ד. עבודת הצוותים

בקורסים קודמים של המחלקה נוסתה שיטת הלמידה בצוותים מצומצמים של 3—4 משתתפים עם מנחה בעל מקצוע והופקו הלקחים.

הורכבו הצוותים הבאים:

1. צוות לגידול יונקים — המנחה אהרון בן-אשר;
2. צוות לגידול עגלות — המנחה צבי אדלמן (לשכת רחובות);
3. צוות לבעיית הזנת פרות — המנחה עופר קרול;
4. צוות לבעיות מבנים — יריב ארמון מה-מחלקה למיכון;
5. צוות למיכון חליבה — עובדיה ג'מיל (לשכת לכיש);
6. ריכוז הצוותים — אלי סמסון.

לעבודת הצוותים הוקצבו: חצי יום בשבוע הראשון של הקורס כדי להציג את שיטת העבודה, הנושא ולהגשת רשימת ספרות, וב-שבוע השני הוקדש יום שלם ברוב הצוותים לסיורים במקומות בהם יש ענין בנושא הצוות ועוד חצי יום לעבודת צוות. בשבוע האחרון הוקצבו יום להכנת הסיכום — לקראת הצגתו לדיון בפני מליאת הקורס — ויום נוסף בו הציגו כל הצוותים את ממצאיהם וסיכומיהם

בפני מליאת הקורס, רכזי הצוותים האחרים ואורחים.

יום סיכום הצוותים היה יום מלא ענין — כל אנשי הצוותים השתתפו בהצגת הסיכומים ונראה שהם למדו את הנושא באופן יסודי ומ-מצה — יותר מאשר בכל הרצאה (ונשתדל לה-ביא בהקדם סיכום מקצועי של עבודת הצוותים).

עם כל הקושי הכרוך בריכוז מספר ניכר של מנחים, בהסעת המשתתפים לסיורים, בתי-אום עם גורמים רבים, אנשים ומוסדות — נראה ששיטת לימוד זו מפעילה את הלומדים, מחייבת אותם להשקיע מאמץ, מחשבה ועבודה ומאפ-שרת להגיע לתוצאות טובות של למידה והי-שגים. יש ללמוד מנסיון העבר ולהמשיך בקור-סים הבאים בלמידה בצוותים בכל המקצועות ובכל הרמות.

ה. סיכום הפעילות בקורס

תכנון	ביצוע	
60 ש'ע	73 ש'ע	שעות הרצאה ביום
10 ש'ע	14 ש'ע	פעולות ערב
		עבודת צוותים (כולל הסיכומים)
45 ש'ע	32 ש'ע	סיור מקצועי
—	11 ש'ע	סה"כ
115 ש'ע	130 ש'ע	

חווית דעת חניכי הקורס

חניכי הקורס התבקשו לדרג — לפי הציונים המקובלים במוסדות חינוך (מ-5 עד 9) — מר-כיבים מהותיים של הקורס ואת הקורס בשל-מותו. כמו כן, התבקשו לציין נקודות תורפה, נקודות לשבח והצעות לשיפורים בקורסים הב-אים.

להלן תוצאות הדירוג, הכולל תשובות של 16 משתתפים (לא כולם השיבו על כל השאלות).

תמונה 1. משתתפי הקורס לרכזי רפת.

א. דירוג נושאי הקורס
(לפי דעת המשתתפים)

הנושא	הציונים ←	6	7	8	9	ממוצע
הרצאות בנושאי הזנה	—	—	—	7	9	8.5
הרצאות בנושאי בני-בקר ופיטום	4	—	5	5	1	7.2
הרצאות בנושאי השבתה ופוריות	—	—	5	4	7	8.1
הרצאות בנושאי ציוד, מבנים, כלכלה וניהול	3	—	5	4	2	7.4
עבודת הצוותים	2	—	5	6	3	7.6
פעולות ערב	—	—	4	9	3	7.9
הקורס בכללותו	—	—	—	10	6	8.4

ב. נקודות תורפה (לדברי חניכי הקורס)

1. חוסר ספריה במקום;
2. זמן מועט מדי הוקדש לנושאים אחדים:
- פוריות, אנטומיה, בריאות, מחלות עטין, כלכלה, מבנים והזנה.
3. עבודת הצוותים — חלק מהמנחים לא היה נוכח במשך כל זמן עבודתם בעיקר בגלל שירות מילואים, זמן מועט מדי הוקדש לעבודת צוותים, חסר צוות לנושא

- הפוריות, ויש לשפר את דפוסי עבודתם של הצוותים;
4. ארוחת הצהריים ארוכה מדי ומנוחת הצהריים קצרה מדי.

ג. נקודות שצוינו לשבח

1. מסירות המרצים, נכונותם ורצונם הטוב;
2. אווירה טובה והחבר'ה היו בסדר;
3. ארגון טוב, והכל „דפק“ כמו שצריך;

לסיכום

המחלקה לבקר ומוסדות אחרים של ש.ה.מ. הקדישו לארגון הקורס לרפתנים ותיקים אמ- צעים ומאמצים רבים מאוד ; אולם מטרות הקורס הושגו.

בקורס השתתפו 19 רפתנים והוא עבר בהצלחה רבה ; אך חבל שלא השתתפו בו יותר רפתנים. נסקרו תכנון הקורס, ההכנות לקראתו, אופן ביצועו וחווות דעת חניכי הקורס על מה- לכו. את הלקחים נפיק לקראת הקורסים הבאים. תודתנו לכל אותם שתדמו את תרומתם להצלחת הקורס.

27 ביוני 1975

אלי סמסון

המחלקה לבקר, ש.ה.מ.

4. מקום מצוין וארגון למופת ;

5. פעולות הערב היו מצויינות ;

6. עבודת הצוותים — רעיון כביר.

7. הצעות לשיפורים ושינויים

1. הארכת הקורס ל-4 שבועות ;

2. יותר זמן לעבודת צוותים, אינטנסיבי- קציה, ופרודוקטיביזציה שלהם ;

3. הוספת זמן לנושאים, כגון פוריות, ברי- אות, בריאות העטין וכלכלה ;

4. לקיים בירור בנושא שתי חליבות ביממה.

אוגדן פרסומים בנושאי בקר

2. העדר המתועש, ניהול וממשק — אלי סמסון.

3. מיתקן חליבה רזרבי למשק המשפחתי — ש. רבינוביץ וט. כצנלסון.

4. קירור חלב — מ. קליין וא. אלברט.

5. סיכום וניתוח כלכלי-מקצועי של ענף הרפת — ד"ר י. רמר.

6. נתוני יסוד בגידול בעלי-חיים — בנימין לב.

7. שיכון אכסטנסיבי של עגלות (דפון) — אלי סמסון.

מחיר האוסף, הכולל 12 חוברות, שתצאנה לאור עד סוף שנת 1975, יחד עם האוגדן — 30 ל"י.

כמו כן ניתן להזמין חוברות בודדות במחיר 2 ל"י החוברת. את ההזמנות יש להפנות אל : המחלקה לפרסומים, משרד החקלאות, ש.ה.מ.

הקריה, ת.ד. 7054, תל-אביב 61070.

אלי סמסון

המחלקה לבקר, ש.ה.מ.

אין אנחנו עשירים ומשופעים בפרסומים מק- צועיים. ספר מקצועי יוצא לאור אחת לחמש שנים. חוברות מקצועיות ומקיפות בנושאים מיו- חדים — לעתים רחוקות למדי. זאת ועוד — גם אותם פרסומים היוצאים לאור — לא תמיד מגיעים לתעודתם בגלל מערכת לקויה לפרסום והפצה.

לאחרונה נרתמו המחלקות לבקר ולבקר לבשר של ש.ה.מ. והתאחדות מגדלי בקר למפעל גדול של הכנה יזומה — הוצאה לאור ומשלוח של חוברות ופרסומים מקצועיים למנויים קבועים. היום יכול אתה, הרפתן, להיות מנוי על הפרסומים בנושאי הבקר והמספוא ולקבל לביתך את כל החוברות המודפסות בפורמאט אחיד ול- הכניסן לאוגדן נאה ושימושי. בנוסף לכך תקבל גם דפונים ופרסומים חד-פעמיים אחרים המו- צאים לאור על ידינו.

עד כה יצאו במסגרת המפעל החדש החוברות הבאות :

1. מבנים לרפת החלב — יריב ארמון.